

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКА КУЛЬТУРА ДОБИ ВІДРОДЖЕННЯ

підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Луцьк-2026

Силабус вибіркового освітнього компонента «Західноєвропейська культура доби Відродження» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Розробник: Юрій Крамар, доктор історичних наук, професор.

Гарант ОПП

Сергій ПАНИШКО

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

доц. Хлібовська Г. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії

(протокол № 9 від 11.02.2026 р.)

Завідувач кафедри
всесвітньої історії

проф. Стрільчук Л.В.

I. Опис освітнього компонента
(денна форма здобуття освіти)

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта Середня освіта. Історія, громадянська освіта; 03 Гуманітарні науки 032 Історія та археологія, Історія, європеїстика, археологія бакалавр	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 3
		Семестр 5-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 10 год.
		Практичні (семінарські) 20 год.
	Самостійна робота 110 год.	
		Консультації 10 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

Опис освітнього компонента
(заочна форма здобуття освіти)

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма здобуття освіти	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта Середня освіта. Історія, громадянська освіта; бакалавр	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання 3
		Семестр 5 -ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції 4 год.
		Практичні (семінарські) 6 год.
	Самостійна робота 122 год.	
		Консультації 18 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я, по батькові: Крамар Юрій Вікторович

Науковий ступінь: доктор історичних наук

Вчене звання: професор

Посада: професор кафедри всесвітньої історії

Контактна інформація: 097 4657603 Kramar.Yuriy@vnu.edu.ua

Розклад занять: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація. Силабус вибіркового освітнього компонента «Західноєвропейська культура доби Відродження» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти бакалаврського рівня.

Зміст курсу дає можливість розкрити сутність і специфіку Відродження як культурно-історичного феномена, що поєднує гуманізм, нове бачення людини, природи і суспільства. Запропонований курс дає можливість студентам на основі всебічного аналізу джерел, вивчення творів мистецтва та літератури, опрацювання понятійного апарату ознайомитись з фундаментальними досягненнями культури європейського Відродження; виявити цивілізаційний вплив культури Відродження на формування сучасного західноєвропейського суспільства. Теоретичний та практичний курс доповнений завданнями для самостійної роботи, списком монографічної літератури, питаннями для самоконтролю. Рівень опанування програмою даного курсу студентами визначається на основі рейтингової системи оцінювання.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Метою навчальної дисципліни є сформувати у студентів уявлення про основні етапи європейської культури доби Відродження, ознайомити їх з фундаментальними досягненнями культури Італійського і Північного Відродження, їх загальними та специфічними рисами, сприяти поглибленню розуміння студентами основних закономірностей культурної еволюції європейських країн XIV – поч. XVII ст. Це сприятиме цілісному розумінню Ренесансу як переломної доби в історії Західної Європи, що визначила перехід від середньовічного світогляду до ранньомодерного. Окреслені хронологічні рамки дають можливість прослідкувати особливості духовного, художнього та повсякденного життя в країнах Європи, виділити ті явища і процеси, що визначають своєрідність епохи. Особлива увага приділяється тим явищам і особливостям культури Відродження, які показують її новаторський характер, але вони висвітлюються у взаємозв'язках і конфліктах з іншими, нерідко не менш масштабними і характерними цивілізаційно-культурними течіями епохи (культура контрреформації, готика, ман'єризм, барокова культура).

Завдання:

- з'ясувати основні етапи культурної еволюції країн Західної Європи в добу Відродження, роль культури у формуванні особистості та розвитку суспільства;
- виявити основні фактори, які визначали напрямки розвитку культури європейського Відродження;
- показати єдність і різноманітність культурно-історичних регіонів на окремих етапах їх історичного розвитку;
- простежити еволюцію основних художніх стилів епохи (пізня готика, ренесансний реалізм, ман'єризм, раннє бароко);
- виявити загальні та специфічні риси розвитку культур окремих регіонів (регіональні моделі Відродження);
- через творчість окремих майстрів показати соціокультурні доміанти епохи, її основні художні ідеї;
- закріпити вміння та навички самостійної роботи студентів із джерелами та історичним матеріалом, науковою літературою та періодичними виданнями, допоміжною літературою;
- формувати власну позицію щодо основних дискусійних проблем історії культури Нового часу.

3. Soft skills:

- комунікативна навичка, участь в групових обговореннях;
- встановлення причинно-наслідкових зв'язків;
- міжкультурна компетентність, розуміння та толерантне ставлення до різних культур та релігій;

- креативність та уява – творче осмислення історичних текстів і документів епохи, вміння коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв;
- розвиток етичного та образного мислення;
- формування дослідницького інтересу.

4. Структура освітнього компонента

№ п/п	Назва теми	Кількість годин, відведених на аудиторні та поза аудиторні заняття (денна форма)					
		Усього	Лекції	Семінари	Сам. робота	Консультації	Форми роботи контролю/бали
1.	<i>Теоретичні аспекти культури західноєвропейського Відродження *</i>	8/12*	2/2*		5/9*	1/1*	Л
2.	Історичні передумови формування культури Відродження в Італії	13/10*		2	10/9*	1/1*	ДС/ 10
3.	<i>Гуманізм як ідеологія культури Відродження. Нова концепція людської особистості *</i>	7/11*		2/2*	5/8*	/1*	УПО/ 10/35*
4.	<i>Ментальність людини епохи Відродження</i>	13/11*		2	10/9*	1/2*	ДБ/ 10
5.	<i>Мистецтво італійського Відродження: коло тем та ідей*</i>	13/11*	2/2*		10/8*	1/1*	Л
6.	<i>Мистецтво пізнього італійського Відродження *</i>	8/12*		2/2*	5/9*	1/1*	ППО/ 10/35*
7.	<i>Творчість титанів італійського Відродження *</i>	12/11*		2/2*	10/8*	/1*	ДС/ 10/30*
8.	Венеціанська школа Відродження	8/10*	2		5/9*	1/1*	Л
9.	Загальна характеристика культури Північного Відродження, її типологія	12/9*		2	10/8*	/1*	УПО/ 10
10.	Мистецтво Північного Відродження: теми та ідеї. Нові жанри малярства.	8/10*		2	5/9*	1/1*	Д/ 10
11.	Культура німецького Відродження	13/10*	2		10/9*	1/1*	Л
12.	Культура Нідерландів періоду «золотого віку»	7/10*		2	5/8*	/2*	ППО/ 10
13.	Мистецтво французького Відродження	13/10*	2		10/9*	1/1*	Л
14.	Музична культура епохи Відродження (творчі напрямки в країнах Західної Європи)	8/8*		2	5/6*	1/2*	УПО/ 10
15.	Західноєвропейська мода доби Відродження	7/5*		2	5/4*	/1*	УПО/ 10

Разом	150/150*	10/4*	20/6*	110/122*	10/18*	100 б
--------------	----------	-------	-------	----------	--------	-------

*Теми занять для здобувачів освіти заочної форми навчання

**Методи навчання і форми контролю: Л – лекція, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Д – доповідь, ППО – письмове поточне опитування, УПО – усне поточне опитування.

Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу, а також тем, які виносились на практичні заняття та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури ВОК. Для здобувачів заочної форми навчання самостійна робота передбачає опанування темами, які не виносились на лекційні та практичні заняття. Загалом на самостійну роботу виділено 110 (для здобувачів заочної форми навчання – 122) годин. В ці години враховано час, який студент виділяє для підготовки до заліку.

IV. Політика оцінювання

Оцінювання роботи здобувачів освіти на практичних заняттях здійснюється за накопичувальною системою. На кожному практичному занятті, студенти мають можливість отримати за роботу максимально 10 балів. Опитування проводиться у різній формі - усне поточне опитування (УПО), письмове поточне опитування (ППО), дискусія (ДС), дебати (ДБ), доповідь (Д). Сума балів, отриманих за всі види роботи на практичних заняттях, визначає поточний бал за модуль. Загалом, робота на практичних заняттях дає змогу отримати максимально 100 балів. Для отримання заліку необхідно набрати мінімум 60 б. Якщо ж здобувач не набрав мінімальної кількості балів, він може виконати додаткові завдання у формі презентації за обраними темами (максимальна кількість балів – 25).

Здобувачі освіти заочної форми навчання на практичних заняттях можуть набрати максимально 100 балів (від 35 до 30 балів за одне заняття, залежно від складності матеріалу).

Оцінювання знань здобувачів, поточний та підсумковий контроль, проведення заліку здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки» <https://vnu-taskid841251.s3.eu-north-1.amazonaws.com/s3fs-public/inline-files/2025-pro-potochne-i-pidsumk-otsinyuvannya.pdf>

Схема розподілу балів

Поточний контроль										Загальна кількість балів
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	100 б
10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	10 б	

Політика щодо ЗО (відвідування, пропуски)

Навчальний процес має відбуватися на засадах чесності, справедливості, відповідальності за результати своєї роботи, довіри до усіх учасників дидактичного процесу, об'єктивності оцінювання, толерантності, соціальної та гендерної рівності.

Студент/ка повинен/на систематично відвідувати практичні заняття з курсу, не запізнюватися, аби не переривати роботу викладача та свої колег, не симулювати поганий стан здоров'я під час проведення контрольних робіт і заліку.

Усі усні завдання належить складати у призначений викладачем час. Письмові завдання слід подати на перевірку у визначений викладачем час, оформивши відповідно до вимог, що ставляться до такого виду робіт.

Політика щодо академічної доброчесності

В ході навчального процесу обов'язково потрібно дотримуватися засад **академічної доброчесності**: не можна привласнювати собі результати інтелектуальної діяльності інших осіб, при оформленні результатів своєї праці потрібно подавати покликання на розвідки, котрими послуговувалися у ході підготовки матеріалів, зазначити ресурси, якими користувалися; не можна підтасовувати факти, ілюстративний матеріал, бібліографічні відомості, не допускається користування шпаргалками під час виконання самостійних робіт. Жодна форма порушення академічної доброчесності (недбайливе цитування, плагіат, неповажне ставлення до учасників освітнього процесу) неприпустимі. У випадку таких дій – реакція згідно Кодексу академічної доброчесності, прийнятому у ВНУ імені Лесі Українки <http://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/03/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>

Політика щодо деделайнів та перекладання

У разі, якщо здобувач освіти не набрав необхідної кількості балів упродовж семестру, він здає залік. Якщо під час складання заліку студент/ка набрала недостатню кількість балів, то 30 має право на перекладання на комісії. Складання та перекладання заліку відбувається відповідно до розкладу, затвердженого деканатом.

V. Підсумковий контроль

Форма контролю – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом, або ж під час співбесіди з викладачем (комісією) безпосередньо на заліку.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перекладання)

Перелік питань до заліку:

1. Культура Відродження: суть поняття, періодизація, “типологія”.
2. Гуманізм як ідеологія культури Відродження.
3. Історичні передумови виникнення ренесанської культури в Італії.
4. Мистецтво Проторенесансу. Мазаччо.
5. Особливості творчості С. Ботічеллі.
6. Архітектура Високого Відродження в Італії. Д. Браманте.
7. Творчість майстрів Високого Відродження в Італії (Леонардо да Вінчі, Рафаель, Мікеланджело).
8. Венеціанська живописна школа. Джорджоне, Тиціан, Веронезе.
9. Північноіталійське малярство XV-XVI ст.
10. Скульптура Італійського Відродження. Донателло, Мікеланджело.
11. Типологія Північного Відродження і періодизація.
12. Особливості мистецтва Північного Відродження.
13. Боротьба готичних і реалістичних тенденцій у європейському мистецтві другої половини XV ст.

14. Розвиток реалістичних тенденцій у творчості братів Губерта та Яна ван Ейка.
15. Творчість Рогіра ван дер Вейдена.
16. Петрус Крістус, Дірік Боутс, Гуго ва дер Гус – нідерландські художники художники перехідної епохи.
17. Південнонідерландська школа живопису XV ст.: Ганс Мемлінг, Герард Давид.
18. Ієронім Босх – видатний художник нідерландського ренесансу.
19. Творчість Квентіна Масейса.
20. Поява пейзажу як самостійного жанру живопису. Іоакім Патінір.
21. Розвиток гуманістичних тенденцій у творчості Лукаса ван Лейдена (Луки Лейденського).
22. Розвиток жанрового живопису. Пітер Артсен.
23. Творчість Пітера Брейгеля Старшого.
24. Альбрехт Дюрер – найвидатніший представник Німеччини епохи Відродження.
25. Творчість Ганса Гольбейна Молодшого.
26. Своєрідність північного ман'єризму у творчості Лукаса Кранаха Старшого.
27. Жан Фуке та Франсуа Клуе – видатні художники французького відродження.
28. Французька література раннього Відродження.
29. Роман Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель».
30. П'єр Рожар і гурток «Плеяда»
31. Гуманістичний характер і художні особливості поезії П.Ронсара.
32. Англійська література Відродження. Чосер. Шекспір.
33. Матеріальна культура європейців епохи Відродження.

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна:

1. Александрова, О.В. Філософія Середніх віків та доби Відродження. Підручник. К.: Видавець ПАРАПАН, 2002. 169 с.
2. Білозуб Л. М. Історія мистецтв: навчальний посібник. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. 148 с.
3. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка и капіталізм. XV-XVIII ст. Т. 1. Структури повсякденності: можливе і неможливе. Київ: Основи, 1995. 543 с
4. Бьорд М., Гомперц В. Історія мистецтва; переклад з англ. Остапа Українця, Катерини Дудки. Київ : ArtHuss, 2019. 736 с.
5. Вітлі А. Історія живопису / ред. С. Єзерницька ; пер. з англ. О. Здір; худож. У. Мейер, І. Макні. Київ: Країна Мрій, 2008. 96 с.
6. Год Б. Виховання в епоху європейського Відродження (середина XIV – початок XVII століття): монографія. Полтава: АСМІ, 2004. 464 с.
7. Годж С. Коротка історія мистецтва. Львів: Вид-во Старого Лева, 2021. 418 с.
8. Давиденко Г.Й., Акуленко В. Л. Історія зарубіжної літератури середніх віків та доби Відродження: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 248 с.
9. Діса К. Історія повсякденного життя в ранньомодерній Європі. К., 2014. 129 с.
10. Історія європейської цивілізації. Епоха Відродження. Історія. Філософія. Наука і Техніка / За ред. Еко У. [Пер. з італ.]. Харків: Фоліо, 2024. 528 с.

11. Історія європейської ментальності / за ред. Петера Дінцельбахера; перекл. з нім. В. Кам'янець. Л.: Літопис, 2001. 718 с.
12. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. За загальною ред. Стівена Фартінга. Київ: Віват, 2021. 576 с.
13. Крамар Ю. В., Хлібовська Г. М. Історія країн Західної Європи та Америки нового часу: навчально-методичний посібник [для здобувачів освіти III курсу факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки освітньо-професійної програми Середня освіта. Історія та громадянська освіта» освітнього рівня «Бакалавр»]. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2025. 118 с.
14. Крамар Ю. Західноєвропейська культура доби Відродження: витоки, зміст, світоглядні засади. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія Історичні науки*. Луцьк, 2019. № 5 (389). С. 127–134.
15. Ліндсі Дж. Коротка історія культури. Від первісного суспільства до доби Відродження. Київ: Мистецтво, 2020. 431 с.
16. Москвічова Ю. О. Історія мистецтв у контексті світової культури : навчально-методичний посібник : у 3-х т. Т. 2 / Ю. О. Москвічова. Херсон : Видавництво ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 278 с.
17. Ходж А. Н. Історія мистецтва. Живопис від Джотто до наших днів: [пер. з англ.]. Харків: Фактор : Pelican, 2012. 208 с.: кольор. іл.
18. Стівен Фартінг. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення / За загальною редакцією Стівена Фартінга; пер. з англ. А. Пітик, К. Грицайчук, Ю. Єфремов, Ю. Сироїд, О. Ларікова. Х. : Віват, 2019. 576 с.
19. Чешир Л. Ключові моменти в мистецтві / пер. з англ. І. Павленко. Київ: Bookchef, 2023. 176 с.
20. Шевнюк О. Л. Історія костюма / О. Л. Шевнюк. Київ: Знання, 2008. 375 с.
21. Шейко В. М. Гаврюшенко О. А., Кравченко О. В. Історія художньої культури: Середньовіччя. Відродження: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. мистецтв і культури; Харк. держ. акад. культури. Харків, 2001. 190 с.
22. Шивельбуш В. Смаки раю. Соціальна історія прянощів, збудників та дурманів. К: Критика, 2007. 255 с.
23. Шумега С. С. Дизайн: історія зародження та розвитку дизайну меблів та інтер'єру. Київ: Центр навч. літератури, 2004. 298 с.
24. Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVII ст. К.: Критика, 2001.
25. Шевнюк О. Л. Історія мистецтв : навч. посібник. Київ : Освіта України, 2015. 452 с.
26. Arcangeli A. Attitudes Towards Leisure and Pastimes in European Culture, 1425-1675. New York: Palgrave Macmillan, 2003. 256 p.
27. Collomp A. Families: Habitations and Cohabitations. *A History of Private Life. Passions of the Renaissance* / ed. Roger Chartier. Cambridge, Massachusetts and London. 1989. P. 493-529.
28. Garnot B. La culture materielle en France aux XVI, XVII et XVIII sicles Paris: Editions OPHRYS, 1995. 184 p.
29. Heywood C. A History of Childhood: Children and Childhood in the West from Medieval to Modern Times Cambridge: Polity Press, 2001. 256 p.
<https://www.nypl.org/sites/default/files/heywood-a-history-of-childhood.pdf>
30. Porter R. The Greatest Benefit to Mankind. A Medical History of Humanity from Antiquity to the Present. London: W. W. Norton, 1998. 764 p.

інтернет-ресурси:

1. Текст і образ: Актуальні проблеми історії мистецтв. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://txim.history.knu.ua/index.php/TXIM>
2. Журнал BBC «Культура». URL: http://www.bbc.com/ukrainian/vert_cul
3. Знамениті художники і моделі. URL: <http://sverediuk.com.ua/znameniti-hudozhniki-i-modeli-milo-manara/>
4. Усе про музику. URL: <http://THE CLAQUERS>
5. Arts & Culture. URL: <https://artsandculture.google.com/>
6. Comparative Studies in Society and History URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/comparative-studies-in-society-and-history>
7. Contemporary European History URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/contemporary-european-history>
8. Church History URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/church-history>
9. Journal of World History URL: <https://muse.jhu.edu/journal/106>
10. Journal of Global History URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-global-history>
11. Journal of Early Modern History URL: <https://brill.com/view/journals/jemh/jemh-overview.xml>
12. The Historical Journal URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/historical-journal>
13. The Journal of Modern History URL: <https://www.journals.uchicago.edu/toc/jmh/current>
14. German history URL: <https://academic.oup.com/gh>
15. Past & Present URL: <https://academic.oup.com/past>
16. French Historical Studies URL: <https://read.dukeupress.edu/french-historical-studies>
17. World History Encyclopedia URL: <https://www.worldhistory.org/>